

לקוטי תורה • פרשת במדבר • מאמר 14

בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול...

כשישראל הקדימו "נעשה" ל"נשמע"

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/14](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/14)

1 בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת

משתמשים בו שנא' [שנאמר] (תלים ס"י ק"ג כ' [כתב])

"כשישראל הקדימו 'נעשה' ל'נשמע', יצאה בת קול ואמרה: 'מי גילה לבניי סוד זה, שבו משתמשים מלאכי השרת?' כמו שנאמר (תהילים 103:20):

ברכו ה' מלאכיו גבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו ברישא עושי והדר לשמוע. (בגמרא פ"ט דשבת דפ"ח סע"א [סוף עמוד א]).

"ברכו הוי' מלאכיו, גיבורי כוח, עושי דברו, לשמוע בקול דברו": תחילה "עושי" ואחר כך "לשמוע". (בגמרא, פרק 9 בשבת, 88a, בסוף).

להבין ענין זה צריך מתחלה להבין ענין מתן תורה והלא כבר קיים אברהם אבינו ע"ה [עליו השלום] את כל התורה עד שלא ניתנה כמ"ש וישמור משמרת

כדי להבין ענין זה, יש להבין תחילה את ענין מתן תורה. והרי אברהם אבינו עליו השלום כבר קיים את התורה כולה עוד לפני שניתנה, כפי שנאמר: "ושמור משמרת",

מצותי חקותי ותורתי, ופרט ד' דברים משמרת אל מצינו ל"ת [לא תעשה]. מצותי אלו מצות עשה וחקותי ותורתי אלו בחיי פנימיות של מצות עשה ולא תעשה.

מצוותי, חוקותי ותורותי. הפסוק מפרט ארבעה דברים: "משמרת" — אלו הן מצוות לא תעשה; "מצוותי" — אלו הן מצוות עשה; ו"חוקותי ותורותי" — אלו הן בחינת הפנימיות של מצוות עשה ולא תעשה.

2 וכמ"ש למען אשר יצוה את בניו וגוי' והרי היתה התורה ירושה להם מאבותיהם. וגם להבין ענין ירידת

ה' על הר סיני בקולות וברקים בעשרת הדברות

וכמו שכתוב: "למען אשר יצווה את בניו וגוי'. הרי שהתורה הייתה להם ירושה מאבותיהם. ויש להבין גם את ירידת ה' על הר סיני בקולות וברקים בעת עשרת הדיברות,

ועל כל דבור ודבור פרח נשמתן ומה כתיב בהון לא תרצח לא תנאף וגוי'. שהם דברים פשוטים שגם שכל אנושי מחייבן.

ובכל דיבור ודיבור פרח נשמתם; ומה כתוב בהם? "לא תרצח, לא תנאף" וגוי' — דברים פשוטים שגם השכל האנושי מחייב.

ויובן כל זה בהקדים מה שכתוב במשנה תורה אחר עשרת הדברות כי ישאלך בנך מחר לאמר.

כל זה יובן בהקדמת הכתוב במשנה תורה [ספר דברים], לאחר עשרת הדיברות: "כי ישאלך בנך מחר לאמור:

מה העדות וגו'. ואמרת לבנך וגו'. ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' וגו'.

'מה העדות וגו', 'ואמרת לבנך וגו'; 'ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה, ליראה את ה' וגו'.

והוא שאלת בן חכם כמ"ש בירושלמי (פרק ערבי פסחים ה"ד) בהיות כי הנה כלל כל המצות לא שייך אל הנשמה

זוהי שאלת הבן החכם, כפי שכתוב בירושלמי (פרק ערבי פסחים, הלכה ד), שכן המצוות כולן אינן שייכות לנשמה

רק בהיותה מלוכשת תוך הגוף הגשמי אשר מצאהו רעות רבות ועליו שייך הציווי סור מרע שהגוף נמשך אחריו ועשה טוב בקיום מצות עשה המצות מעשיות בגשמיות כמו ציצית ותפילין ושופר וסוכה ולולב ודומיהן.

אלא כשהיא מלוכשת בתוך הגוף הגשמי, ש"מצאהו רעות רבות". אליו שייך הציווי "סור מרע", מפני שהגוף נמשך אחר הרע, וכן "עשה טוב" — קיום מצוות עשה, המצוות המעשיות בדברים גשמיים, כגון ציצית, תפילין, שופר, סוכה, לולב וכדומה.

משא"כ הנשמה לעצמה בטרם ירידתה לעוה"ז להתלבש בגוף לא היתה צריכה לכך וא"כ למה זה ירדה הנשמה כל כך

אבל הנשמה כשהיא לעצמה, קודם ירידתה לעולם הזה כדי להתלבש בגוף, לא נזקקה לכך. אם כן, לשם מה ירדה הנשמה למקום נמוך כל כך,

להתלבש בגוף גשמי בשביל קיום מצות מעשיות ומה יתרון לה בכל עמלה, וע"ז תירץ לנו הכתוב כי תכלית כל המצות כדי ליראה את ה' וגו'.

ולתלבש בגוף גשמי כדי לקיים מצוות מעשיות? ומה היא מרוויחה מכל עמלה? על כך משיב לנו הכתוב: תכלית כל המצוות היא "ליראה את ה' וגו'.

וביאור הענין הנה כתיב לך ה' הגדולה וגו' (בד"ה א' כ"ט) כי מה שהקב"ה נקי גדול כמ"ש גדול ה' ומהולל מאד אמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] אימתי נקרא גדול כשהוא בעיר אלקינו פי'

וביאור העניין: נאמר "לך ה' הגדולה" וגו' (דברי הימים א' כט). על כך שהקב"ה נקרא "גדול", כמו שנאמר "גדול ה' ומהולל מאד", אמרו חז"ל: מתי הוא נקרא גדול? כשהוא נמצא בעיר אלקינו. פירוש הדברים הוא

כי מה שנקרא גדול על שם גדולתו שמתפשט מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין להוות מאין ליש כל הנאצלים והנבראים וכו' ולהחיותם ולקיימם

שמה שהוא נקרא גדול הוא משום גדולתו, המתפשט מראש כל הדרגות ועד סופן, כדי להוות מאין ליש את כל הנאצלים והנבראים וכו', להחיותם ולקיימם,

כדכתיב אתה עשית את השמים וגו' ואתה מחיה את כולם וכמה רבוא רכבות עולמות תלוי במאמרו. כמו שנאמר: "אתה עשית את השמים" וגו', "ואתה מחיה את כולם"; ורכבות רכבות של עולמות תלויים במאמרו,

כמ"ש היש מספר לגדודיו וגו'. הנה מדת גדולה זו אינה נחשבת ואינה נקראת בשם גדולה כלל כמו שנאמר: "היש מספר לגדודיו" וגו'. והנה, מידת גדולה זו אינה נחשבת ואינה נקראת כלל בשם "גדולה",

אלא בהתהוות כח הפועל בנפעל ע"י עשרה מאמרות בצירופי אותיות כמ"ש במ"א (וזשארז"ל [וזהו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] פ"ט דברכות דנ"ח סע"א [סוף עמוד א] לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית).

אלא מצד התהוות כוח הפועל בנפעל באמצעות עשרת המאמרות, בצירופי אותיות, כפי שנתבאר במקום אחר. וזהו שאמרו חז"ל בפרק ט' דברכות, נח ע"א, בסוף העמוד: "לך ה' הגדולה" — זו מעשה בראשית.

והנה האותיות נקראין אבנים והצירופים נקראו בתים כמ"ש בספר יצירה שני אבנים בונות שתי בתים וכלליות כל הצירופים נקרא בשם עיר

והנה, האותיות נקראות "אבנים", והצירופים נקראים "בתים", כמו שנאמר בספר יצירה: "שתי אבנים בונות שני בתים". כללותם של כל הצירופים נקראת "עיר",

(ועמ"ש בד"ה אלה פקודי המשכן בענין פ"י כעיר שחבורה לה יחדו י"ל [יש לומר] דהיינו צירופי אותיות המחשבה המהווה עלמין סתימין וצירופי אותיות הדבור המהווה עלמין דאתגליין).

(ועיינו במה שנכתב במאמר המתחיל "אלה פקודי המשכן" בענין פירוש "כעיר שחבורה לה יחדו": אפשר לומר שהכוונה היא לצירופי אותיות המחשבה, המהווים את העולמות הנסתרים, ולצירופי אותיות הדיבור, המהווים את העולמות הגלויים).

וזהו אימתי נקרא גדול כשהוא בעיר אלקינו. אבל לגבי קוב"ה [קודשא בריך הוא] בכבודו ובעצמו אינו נקרא בשם גדול כלל

וזהו פירוש הדברים: מתי הוא נקרא גדול? כשהוא נמצא בעיר אלקינו. אבל ביחס לקב"ה בכבודו ובעצמו, הוא אינו נקרא כלל בשם "גדול",

כי אני ה' לא שניתי כתיב ואתה הוא קודם שנברא העולם כו' ובמקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו

שכן כתוב: "אני הוי' לא שניתי", וכן "אתה הוא קודם שנברא העולם" וכו'; וכן "במקום שאתה מוצא את גדולתו, שם אתה מוצא את ענותנותו",

כי נשגב שמו לבדו רק הודו על ארץ ושמים בחי' הוד וזיו לבד שמתגלה בחי' מציאת התפשטותו ולא מהותו כי ולגדולתו אין חקר כתיב.

שכן "נשגב שמו לבדו", ורק "הודו על ארץ ושמים": בחינת הוד וזיו בלבד, שבה מתגלה מציאות התפשטותו, ולא מהותו; שכן כתוב: "ולגדולתו אין חקר".

וזהו לך ה' הגדולה שמדת גדולה זו בטל אליך ואינה עולה בשם כלל, (וזהו לך הוי' הגדולה שלהיות התהוות בחי' גדולה זהו עיי' שם הוי' דהיינו יו"ד צמצום כו')

וזהו [פירוש] "לך הוי' הגדולה": מידת הגדולה הזאת בטלה אליך ואינה נחשבת כלל לשם. (וזהו [פירוש] "לך הוי' הגדולה": התהוות בחינת הגדולה היא על ידי שם הוי', כלומר, הוי"ד — צמצום וכו').

ולכן בחי' גדולה זו כלא חשיבא לגבי עצמותו ית' ובחי' אין ממש. ועי' שנתבאר בד"ה אחרי ה' אלקיכם תלכו בפ' שהבריאה נק' יש מאין.

לכן בחינת גדולה זו נחשבת כלא לגבי עצמותו ית', והיא בחינת אין ממש. בדומה למה שנתבאר במאמר הפותח במילים "אחרי ה' אלקיכם תלכו", בפירוש לכך שהבריאה נקראת "יש מאין":

שנמשך ונתהווה מהארה בעלמא שהיא בחי' אין וכלא חשיבא אצלו ית' וכמ"ש לקמן אות ג' שאצלו ית' כל מה שלמעלה נקרא בחי' יש לגבי שלמטה הימנו כו'

שכן היא נמשכת ומתהווה מהארה בלבד, שהיא בחינת אין ונחשבת כלא לפניו ית'; וכמו שכתוב להלן בסעיף ג', שלפניו ית' כל מה שלמעלה נקרא בחינת יש ביחס למה שלמטה ממנו וכו'.

ע"כ גם בחי' הגדולה שבבחי' עיר אלקינו היינו הדבור עליון המהווה מאין ליש נקרא אין ממש ועמ"ש מענין לך ה' הגדולה בת"א [בתורה אור] פ' ויצא בד"ה וישכם לבן. ובפ' וארא בד"ה וידבר אלקים אל משה).

לכן גם בחינת הגדולה שבבחינת "עיר אלקינו", כלומר, הדיבור העליון המהווה יש מאין, נקראת אין ממש. וראו מה שנכתב בעניין "לך הוי' הגדולה" בתורה אור, פרשת ויצא, במאמר הפותח במילים "וישכם לבן", ובפרשת וארא, במאמר הפותח במילים "וידבר אלקים אל משה".

(ועי' עוד על פסוק זה ברבות ר"פ ואלה המשפטים. ובפ' במדבר פרשה א' דר"י [דרבינו יצחק] ע"א זח"א [זהר חלק א] בראשית דל"א סע"ב [סוף עמוד ב]. ויחי דרמ"א סע"א [סוף עמוד א]. ח"ב [חלק ב'] פ' בא מ"ב סע"ב [סוף עמוד ב]. ח"ג [חלק ג'] אמור פ"ט א' צ"ב א'. נשא קל"ז ב'. האזינו דרצ"ה סע"א [סוף עמוד א]).

(וראו עוד על פסוק זה במדרש רבה, בתחילת פרשת ואלה המשפטים, ובפרשת במדבר, פרשה א, 210a; וזהר ח"א, בראשית, 31b, בסוף; ויחי, 241a, בסוף; וזהר ח"ב, פרשת בא, 42b, בסוף; וזהר ח"ג, אמור, 89a, 92a; נשא, 137b; האזינו, 295a, בסוף.)

וכמשל דבור האדם שבטל לגבי מקור חוצבו שהוא הבל הלב כך כביכול עדי"מ הנה כתיב דבר מלך שלטון שבחינת גדולה והתפשטות זו נקרא בשם דבור שכמו הדבור של האדם אינו

וכמו במשל דיבורו של אדם, הבטל לגבי מקור חוצבו, שהוא הבל הלב; כך גם כביכול, בדרך משל. והנה כתוב: "דבר מלך שלטון": בחינת גדולה והתפשטות זו נקראת בשם "דיבור"; שכן כשם שדיבורו של אדם אינו

אלא לזולתו כך גדולה והתפשטות זו אינו אלא להוות כל הנמצאים וכו' וכשם שאין ערך דבור אחד של אדם לגבי מדותיו ומכ"ש [ומכל שכן] לגבי השכל.

אלא לזולת, וכך גם גדולה והתפשטות זו אינן אלא כדי להוות את כל הנמצאים וכו'. וכשם שאין ערך לאמירה אחת של אדם לעומת מדותיו, וכל שכן לעומת שכלו,

כך אין ערך מדת גדולה זו שהיא רק התפשטות מבי' אותיות משמו של הקב"ה כמ"ש בי"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא עוה"ב [עולם הבא] ובה' עוה"ז

כך אין ערך למדת גדולה זו [לעומתו], שהרי היא רק התפשטות משתי אותיות משמו של הקדוש ברוך הוא, כמו שכתוב: "בי"ה ה' צור עולמים" — ביו"ד נברא העולם הבא, ובה"א העולם הזה.

וכמו שהיא במדת גדולתו ית' כך הוא בכל מדותיו כי כל בשמים ובארץ כתיב שהכל בטלים אצלו ית'. וכמו שהוא במדת גדולתו ית', כך הוא בכל מדותיו, שהרי נאמר: "כי כל בשמים ובארץ", כלומר, הכול בטל לפניו ית'.

(ועיין מענין כי כל בשמים ובארץ ברבות ר"פ תרומה. זח"ב [זהר חלק ב'] משפטים קט"ז א' נשא קמ"ח א'. שלח קס"ח ב'. פנחס דרנ"ז סע"א [סוף עמוד א].

(ועיין בעניין "כי כל בשמים ובארץ" במדרש רבה, בתחילת פרשת תרומה; וזהר ח"ב, משפטים, קט"ז ע"א; נשא, קמ"ח ע"א; שלח, קס"ח ע"ב; פנחס, רנ"ז ע"א, בסוף.)

וַיֵּשׁ [וְזֶהוּ שְׁכָתוֹב] בְּרַבּוֹת רִישׁ קֹהֶלֶת עֵינֵי הַבַּל הַבָּלִים שֶׁשֶׁבַע הַבָּלִים שֶׁאָמַר קֹהֶלֶת כִּנְגַד שִׁבְעַת יָמֵי בְּרֵאשִׁית כּוֹי עֵינֵי שֶׁהֵם בַּחֲיֵי זֵי מְדוּת הַנִּיֵּל שֶׁהֵם רַק בַּחֲיֵי הַבַּל וְהָאָרֶה בַּעֲלָמָא שֶׁאֵין נוֹגַע כָּלֵל לַמְהוּתוֹ וְעֲצָמוֹתוֹ יִתִּי. וְעֵי מִזֶּה בִּזְחִיג [בְּזֹהָר חֶלֶק ג'] תִּזְרִיעַ דְּמִיָּז ב'.

וְזֶהוּ שֶׁנֶּאֱמַר בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה, בְּתַחֲלִיל קֹהֶלֶת, עַל הַפְּסוֹק "הַבַּל הַבָּלִים", שֶׁשֶׁבַע הַהַבָּלִים שֶׁאָמַר קֹהֶלֶת מְכוּוֹנִים כִּנְגַד שִׁבְעַת יָמֵי בְּרֵאשִׁית וְכוּי (עֵינֵינוּ שֵׁם). אֵלֶּה הֵן בַּחֲנִינֹת שֶׁבַע הַמְּדוּת שֶׁנִּזְכְּרוּ לַעֲיִל, שֶׁאֵין אֵלָּא בַּחֲנִינֵי הַבַּל וְהָאָרֶה בַּלְבָּד, שֶׁאֵין נוֹגְעוֹת כָּלֵל לַמְהוּתוֹ וְעֲצָמוֹתוֹ יִתִּי. וְעֵינֵינוּ בַּעֲנִיִּין זֶה בְּזֹהָר חִי"ג, תִּזְרִיעַ, מִיָּז ע"ב.

וְכַךְ הוּא בַּבַּחֲיֵי חֲכָמָתוֹ וּבִינָתוֹ יִתִּי שֶׁאֵפִילוֹ בַּחֲיֵי חֲכָמָה עֵילָאָה קָמִיהָ יִתִּי כֹּלָא מִמֶּשׁ נַחֲשָׁב וְכַךְ הוּא גַם בַּבַּחֲנִינֵי חֲכָמָתוֹ וּבִינָתוֹ יִתִּי: אֵפִילוֹ בַּחֲנִינֵי חֲכָמָה עֵילָאָה נַחֲשָׁבֶת לִפְנֵי יִתִּי כֹּאִין מִמֶּשׁ,

אֵלָּא שֶׁכַּךְ עָלָה בְּרִצּוֹנוֹ לְהַמְשִׁיךְ אֹרֶךְ אִיִּס בִּיָּה בַּעֲשֵׂר סְפִירוֹת שֶׁתִּהְיֶינָה בַּחֲיֵי חֲכָמָה וּבִינָה כּוֹי.

אֵלָּא שֶׁכַּךְ עָלָה בְּרִצּוֹנוֹ לְהַמְשִׁיךְ אֶת אֹרֶךְ אֵין סוֹף בִּיָּה בַּעֲשֵׂר סְפִירוֹת, כְּדֵי שִׁיֵּהוּ בְּהֵן בַּחֲנִינֹת חֲכָמָה וּבִינָה וְכוּי.

וְכַמֵּאֱמַר רַז"ל [רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָּה] בְּרֵאשִׁית נִמִּי מֵאֱמַר הוּא שְׂרָאשִׁית הַגִּילּוּי הוּא בַּחֲיֵי חֲכָמָה גִּי"כ אֵינָה אֵלָּא בַּחֲיֵי מֵאֱמַר וְעֵשִׂיהָ כִּי מֵאֱמַר וְעֵשִׂיהָ הַכֹּל אֶחָד כַּמֵּאֱמַר בְּרוּךְ אֹמֵר וְעוֹשֶׂה.

וְכַמֵּאֱמַר חַז"ל: "בְּרֵאשִׁית נִמִּי מֵאֱמַר הוּא" — שֶׁגַם רֵאשִׁית הַגִּילּוּי, שֶׁהִיא בַּחֲנִינֵי חֲכָמָה, אֵינָה אֵלָּא בַּחֲנִינֵי אֱמִירָה וְעֵשִׂיהָ; שֶׁכֵּן אֱמִירָה וְעֵשִׂיהָ הֵן דָּבָר אֶחָד, כַּמֵּאֱמַר: "בְּרוּךְ אֹמֵר וְעוֹשֶׂה".

וְהֵנָּה כְּתִיב הִי בַּחֲכָמָה יִסֵּד אֶרֶץ פִּי שֶׁבַחֲיֵי אֶרֶץ הִיא בַּחֲיֵי דָבָר הִי דַּעֲשֶׂרָה מֵאֱמִירוֹת שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם יִסּוּדוֹ שֶׁל בַּחֲנִינֵי הַדְּכוּר הוּא בַּחֲכָמָה

וְהֵנָּה נֶאֱמַר: "הִי יִסֵּד אֶת הָאָרֶץ בַּחֲכָמָה". פִּירוּשׁ הַדָּבָר הוּא שֶׁבַחֲנִינֵי "אֶרֶץ" הִיא בַּחֲנִינֵי דָבָר הִי שֶׁבַּעֲשֶׂרֶת הַמֵּאֱמִירוֹת שֶׁבָּהֶם נִבְרָא הָעוֹלָם; הַיִּסּוּד שֶׁל בַּחֲנִינֵי הַדְּכוּר הוּא בַּחֲכָמָה.

(עַמִּי"שׁ מִזֶּה בִּאגִּי"ה [בִּאגְרַת הַקּוּדֶשׁ] עֵינֵי אֶרֶץ אֲשֶׁר כּוֹי עֵינֵי הִי כּוֹי וְעֵינֵי וִיעֵשׁ דּוּד שֵׁם) כֹּמוֹ עֵינֵי מִשְׁלֵי בָאָדָם הַגִּשְׁמִי שֶׁצְרוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת הֵם מַחֲכָמָה

(רְאוּ מָה שֶׁנִּכְתַּב עַל כַּךְ בִּאֲגִרַת הַקּוּדֶשׁ, עַל הַפְּסוֹק "אֶרֶץ אֲשֶׁר" וְכוּי, "עֵינֵי הִי" וְכוּי, וְעַל הַפְּסוֹק "וִיעֵשׁ דּוּד שֵׁם"), כֹּמוֹ, לְשֵׁם מִשְׁלֵי, אֲצֵל אָדָם גִּשְׁמִי, שֶׁצְרוּפֵי הָאוֹתִיּוֹת בָּאִים מִן הַחֲכָמָה;

שהרי התינוק כל זמן שאין בו דעת לא יכול לדבר. וזהו בראשית ברא אלקים ותיי [ותרגום ירושלמי] בחוכמתא.

שהרי תינוק אינו יכול לדבר כל עוד אין בו דעת. וזהו [פירוש] "בראשית ברא אלקים", שתרגום ירושלמי מתרגם: "בחוכמתא" — בחכמה.

ואמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] בראשית נמי מאמר הוא פ"י כדי שיומשך דבר ה' למטה בתחתונים יהי אור וגוי יהי רקיע וגוי. הוצרך להיות ראשית הגילוי בחכמה בכללות.

וחכמינו ז"ל אמרו: "בראשית נמי מאמר הוא". פירוש הדבר הוא שכדי שדבר ה' יימשך למטה, אל התחתונים, "יהי אור" וכו', "יהי רקיע" וכו', היה צורך שתחילת הגילוי תהיה בחכמה, בבחינת הכללות.

3 ואח"כ נחלק לפרטיות בתשעה מאמרות אחרות ותרגם אונקלוס בראשית בקדמין רומז על בחינה יותר עליונה שהוא ענין קדמות השכל מחשבה קדומה

ואחר כך היא מתחלקת לפרטים בתשעה מאמרות נוספים. אונקלוס תרגם "בראשית" כ"ב קדמין" (בתחילה), ובכך רמז לבחינה נעלית עוד יותר: לעניין שקודם לשכל, המחשבה הקדומה,

דהיינו בחי' רצון העליון מקור להיות בחי' חכמה ראשית הגילוי כי מה שהחכמה נקרא ראשית הוא בערך הנאצלים והנבראים וכו' משא"כ לפניו ית' הרי רם ונשא רבבות מדרגות כו'

כלומר, בחינת הרצון העליון, שהוא המקור לבחינת החכמה, ראשית הגילוי. החכמה נקראת "ראשית" רק ביחס לנאצלים ולנבראים וכו'; אך לפניו ית' הוא רם ונישא ברכבות מדרגות וכו',

שאפילו שנקרא חכים ולא בחכמה ידיעה וכו' מ"מ הרי לית מחשבה תפיסא ביה ולא שייך לקרותו אפילו בשם זה כלל ועליו נאמר כולם בחכמה עשית שאפילו חכמה עילאה נחשבת כעשיה גשמיות לפניו.

כך שאף שהוא נקרא "חכם", אך לא בחכמה ידועה" וכו', מכל מקום "לית מחשבה תפיסא ביה" — אין מחשבה יכולה להשיגו, ואין ראוי לקרוא לו אפילו בשם זה כלל. ועליו נאמר: "כולם בחכמה עשית" — אפילו החכמה העליונה נחשבת לפניו כעשייה גשמית.

4 וזהו סוף מעשה במחשבה תחלה. פ"י מה שהוא ראשית הגילוי שהוא בחי' חכמה הוא סוף מעשה של הקב"ה ע"כ תרגם אונקלוס בראשית בקדמין

וזהו [פירוש] "סוף מעשה במחשבה תחילה". פירוש הדבר הוא שמה שהוא תחילת הגילוי — בחינת חכמה — הוא סוף מעשהו של הקדוש ברוך הוא. לכן תרגם אונקלוס את "בראשית" כ"ב קדמין",

שהוא מחשבה קדומה להיות מקור לבחינת החכמה שתהיה ראשית הגילוי והוא בחינת רצון העליון והוא מקור התורה והמצות:

שהיא המחשבה הקדומה להיות מקור לבחינת חכמה, שתהיה תחילת הגילוי; והיא בחינת הרצון העליון, והיא מקור התורה והמצוות.

5 קיצור. ברישא עושי דברו והדר לשמוע. ענין מתן תורה. ועל כל דבור פרח נשמתו. ענין ויצונו כו' ליראה את.

סיכום. תחילה "עושי דברו", ואחר כך "לשמוע". ענין מתן תורה, ובכל דיבור ודיבור פרח נשמתו. ענין "ויצונו" וכו' — "ליראה את...":

שזה תכלית כל המצוות ותכלית ירידת הנשמה לתוך הגוף. לך ה' הגדולה. אימתי גדול כשהוא בעיר.

שזו תכלית כל המצוות ותכלית ירידת הנשמה לתוך הגוף. "לך הוי' הגדולה". מתי הוא גדול? כשהוא בעיר:

בחי' הדבור עליון אבל אצלו ית' גדולה זו כלא חשיב ונקי אין כי כל כו'. בראשית ח"ע [חכמה עילאה] נמי מאמר הוא. ות"א [ותרגום אונקלוס] בקדמין בחי' רצון העליון מחשבה קדומה:

בחינת הדיבור העליון; אבל לפניו ית' גדולה זו נחשבת לאין, ונקראת "אין", "כי כל..." וכו'. גם "בראשית", חכמה עילאה, הוא מאמר. ותרגום אונקלוס [מתרגם] "בקדמין": בחינת הרצון העליון, המחשבה הקדומה.

6 ב והנה כדי להיות צמצום זה וענוה זו לירד ולהתלבש בבחי' הדבור הנקי גדולה שזהו ירידה גדולה וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] במקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו.

2. והנה, כדי שייווצרו צמצום וענוה אלה, שבכוחם לרדת ולהתלבש בבחינת הדיבור, הנקראת "גדולה" — שהרי זו ירידה גדולה, וכמאמר חז"ל: "כמקום גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו".

פ"י שאין לך ענוה עצומה יותר מההשפלה להתלבש בבחי' הגדולה כו' מאחר שהוא באמת כאין ואפס חשיבא אצלו ית' וכנ"ל בענין הבל הבלים כו'.

כלומר, אין ענוה עצומה יותר מההשפלה להתלבש בבחינת הגדולה וכו', שהרי באמת היא נחשבת בעיניו ית' לאין ואפס, כנזכר לעיל בענין "הבל הבלים" וכו'.

הנה הוא ע"י תורה ומצות וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ בראשית ברא בשביל התורה שנקרא ראשית כו' גם

הדבר נעשה באמצעות התורה והמצוות, וכמאמר חז"ל על הפסוק "בראשית ברא": "בשביל התורה שנקראת ראשית" וכו'. וגם

כמאמר הספרי פ' האזינו אחד משלשה קנינים שקנה הקב"ה בעולמו תורה קנין אחד כו' שהקנין מורה על דבר שהוא יקר ביותר (וכמ"ש במ"א).

כמאמר הספרי בפרשת האזינו: "אחד משלושה קניינים שקנה הקב"ה בעולמו: תורה — קניין אחד" וכו'; שכן קניין מעיד על דבר יקר ביותר, וכפי שנתבאר במקום אחר.

והנה המצות נזכר בזהר שרמ"ח פקודין הם רמ"ח אברין דמלכא. פ"י כמו דרך משל אבר והנה, בנוגע למצוות נאמר בזהר שרמ"ח פקודין הם רמ"ח איברין דמלכא. פירוש הדבר הוא, בדרך משל, כמו איבר שהוא בשר וגידין ועצמות שהם בחי' כלי והאור והחיות מתפשט בתוכן וכללותן נקרא בשם אבר כך המצות הם כלים לרצונו ית' שבהם

המורכב מבשר, גידים ועצמות, שהם בחינת כלי, והאור והחיות מתפשטים בתוכם, וכללותם נקראת בשם "איבר" — כך המצוות הן כלים לרצונו ית', שבהם

ועל ידם מתפשט אור וחיות רצון העליון ית' מסובב כל עלמין להיות בחינת ממכ"ע [ממלא כל עלמין] בבחי' גילוי בתחתונים ע"ד שיתבאר (לקמן אות ג') בפ"י ליראה את ה'

ובאמצעותן מתפשטים האור והחיות של הרצון העליון ית', מבחינת סובב כל עלמין, כדי שיהיו בבחינת ממלא כל עלמין בגילוי בעולמות התחתונים, כפי שיתבאר להלן (סעיף ג') בפירוש "ליראה את ה'",

והיינו ע"י ישראל עושי המצוה כמ"ש אשר קדשנו במצותיו כו' (ועמ"ש בד"ה וידבר משה אל ראשי המטות גבי כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם).

והדבר נעשה באמצעות ישראל, מקיימי המצווה, כמאמר הברכה: "אשר קדשנו במצותיו" וכו'. (ועיינו במה שכתוב במאמר הפותח "וידבר משה אל ראשי המטות", בעניין "כי על כל מוצא פי ה' יחיה האדם").

והנה התורה היא בחי' הדם היא הנפש שהוא הוא הממשיך רוח חיים באברים מן הנפש עצמה והוא מקור חיות הנפש באברים

והנה התורה היא בחינת "הדם הוא הנפש", שכן הדם הוא שממשיך מן הנפש עצמה רוח חיים אל האיברים, והוא מקור חיות הנפש שבאיברים.

(עיי' לקמן בשיר השירים בד"ה לסוסתי ברכבי בדרוש השני) כך הוא ענין התורה שהיא נותנת חיים לבחי' המצות עצמן.

(ראו להלן בשיר השירים, במאמר המתחיל "לסוסתי ברכבי", בדרוש השני). כך הוא עניינה של התורה: היא נותנת חיים לבחינת המצוות עצמן.

וזהו זאת התורה אדם אי' ד"ם שהן הם פירושי המצות ופרטי הלכותיהן איך שתהיה המצוה כתיקונה, וזהו [פירוש] "זאת התורה אדם" — אדם. כלומר, התורה כוללת את פירושי המצוות ואת פרטי הלכותיהן, המורים כיצד לקיים כל מצווה כראוי.

ובזה יובן מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל העוסק בתורה עולה כאלו הקריב עולה שנאמר זאת התורה לעולה וכו', ואמרו על פסוק ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אלו תלמידי חכמים וכו' ולמה

ובכך יובן מאמר חז"ל: "כל העוסק בתורה עולה כאילו הקריב עולה, שנאמר: 'זאת התורה לעולה' וכו'. וכן אמרו על הפסוק 'ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה': 'אלו תלמידי חכמים' וכו'. אך מדוע

תהיה אי"כ מעלת התורה זו עדיפא מהמצות עצמן שאינם נוהגות אלא בזמן שבית המקדש היה קיים דוקא במקום מזבח ותלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום ובכל זמן מעלה עליהם הכתוב וכו'

אם כן, האם מעלת התורה הזאת גדולה מן המצוות עצמן, שאינן נוהגות אלא בזמן שבית המקדש היה קיים, ובמקום המזבח דווקא, ואילו על תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום ובכל זמן אומר הכתוב וכו'?

וכן בשארי מצות התורה יש מהן שתלוין בזמן כמו שבת שופר סוכה ולולב אין נוהגין אלא בזמן.

וכך גם בשאר מצוות התורה: יש מהן התלויות בזמן, כגון שבת, שופר, סוכה ולולב, שאינן נוהגות אלא בזמן;

אבל שלא בזמנן לאו מצוה היא כלל. משא"כ ת"ת [תלמוד תורה] שהוא מצוה בכל זמן לעסוק בדברי תורה ואפילו בהלכות שבת וסוכה וכו'.

אבל שלא בזמנן אין בהן מצוה כלל. לעומת זאת, תלמוד תורה הוא מצוה בכל זמן — לעסוק בדברי תורה, אפילו בהלכות שבת וסוכה וכו'.

אלא הענין הוא כנ"ל שהתורה היא בחי' הדם הממשיך חיות לכל האברין בשוה בכללותן. משא"כ המצות

אלא העניין הוא כפי שנאמר לעיל: התורה היא בחינת הדם, הממשיך חיות לכל האיברים בשוה ובכללותם. ואילו המצוות,

שהם אברין דמלכא עד"מ יש בהן התחלקות עת וזמן כמ"ש לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים פי' שהמצות אע"פ [אף על פי] שהן חפץ ורצון ה' יש בהן עת וזמן לפי

שהן, דרך משל, אברי המלך, יש בהן חלוקה של זמן ועונה, כמו שנאמר: "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים". כלומר, אף שהמצוות הן חפצו ורצונו של ה', יש להן זמן ועונה, מפני

שהם תחת השמים פי' שהם למטה מבחינת התורה הנקי שמים לפי שהמצות הם התגלות המשכות הרצון להאיר אור א"ס ב"ה באיזה בחינה.

שהן "תחת השמים", כלומר, למטה ממדרגת התורה, הנקראת "שמים". המצוות הן גילוי של המשכות הרצון, כדי שאור אין סוף ברוך הוא יאיר בבחינה מסוימת.

כמו עד"מ לעשות סוכה וכו' שהוא התגלות אור א"ס ב"ה בבחינה עליונה ומדרגה עליונה מאורות עליונים מפני שכך עלה ברצונו והתורה היא התנהגות באיזה אופן תהיה ההתגלות הזאת

למשל, עשיית סוכה וכדומה, שהיא גילוי של אור אין סוף ברוך הוא בבחינה עליונה ובמדרגה עליונה של אורות עליונים, מפני שכך עלה ברצונו. התורה מורה באיזה אופן יהיה גילוי זה,

כמו עד"מ בסוכה שתהיה דוקא ז' על ז' טפחים ושלא תהיה סככה מדבר המקבל טומאה וכיוצא בהן הרבה פרטי דינין באיזה אופן דוקא יהיה המשכות

כמו, למשל, בסוכה: עליה להיות דווקא שבעה על שבעה טפחים, וסככה לא יהיה עשוי מדבר המקבל טומאה, וכן פרטי דינים רבים נוספים, הקובעים באיזה אופן דווקא תהיה ההמשכה

הרצון ואז דוקא יהיה שורה ומתגלה אור א"ס ב"ה בבחינה זו עד"מ בעל הבית מסדר בביתו שכלי פלוני יעמוד במקום פלוני וכלי פלוני במקום פלוני.

של הרצון, ואז דוקא ישרה ויתגלה אור אין סוף ברוך הוא בבחינה זו. [הדבר] דומה, דרך משל, לבעל הבית המסדר את ביתו וקובע שכלי מסוים יעמוד במקום מסוים, וכלי אחר במקום אחר.

7 וכך הוא ענין בחי' התורה שנעשה כמו בעל הבית לעסק המצות ולכן נמשלו המצות להיות נקראים בשם אברים דמלכא שהחיות המתפשט בתוכן הוא לחלוחית המגדלם

וכך הוא עניינה של בחינת התורה: היא נעשית כמעין בעל הבית על קיום המצוות. לכן נמשלו המצוות ונקראו "איברי המלך", שכן החיות המתפשטת בתוכן היא הלחות המצמיחה אותן,

לבד בבחי' קרירות משא"כ התורה נמשלה לדם בחי' אדם א' ד"ם שהדם הוא הנפש והוא הוא הממשיך עיקר החיות ורוח החיים אשר בקרבו ולא בבחי' הגדלה לבד ולכן היא למעלה מבחינת מקום וזמן.

אך היא פועלת רק בבחינת קרירות; ואילו התורה נמשלה לדם, בחינת אדם — אל"ף, דם. שכן הדם הוא הנפש, והוא עצמו ממשיך את עיקר החיות ואת רוח החיים שבתוכו, ולא רק בבחינת צמיחה. לכן היא למעלה מבחינת מקום וזמן.

8 וזהו זאת התורה אדם פי' האדם שעל דמות הכסא דמות כמראה אדם בחי' אדמה לעליון בחי' סוכ"ע למעלה מבחי' מקום וזמן.

וזהו [פירוש] "זאת התורה אדם": כלומר, האדם שעל דמות הכיסא, "דמות כמראה אדם"; בחינת "אדמה לעליון", בחינת סוכ"ע כל עלמין, שלמעלה מבחינת מקום וזמן.

וכמ"ש הנה מקום אתי וגוי שלגבי החיות מעלה ומטה שוין כמו שאנו רואים בחוש שהדם הוא הנפש המתפשט בתוכם להגדילן נעשה כמוהם והיו לבשר אחד ממש ויש בהם התחלקות האברים

וכמו שכתוב: "הנה מקום אתי" וגוי — שכן ביחס לחיות, מעלה ומטה שווים. אנו רואים בחוש שהדם, שהוא הנפש המתפשטת בתוך האיברים כדי להגדילם, נעשה כמותם, והם נעשים ממש לבשר אחד; ועם זאת יש בהם חלוקה לאיברים,

ולכן הם נתונים תחת הזמן והמקום אבל התורה שאינה בבחי' התגלות המשכות הרצון בלבד רק בחי' התגלות הנהגות הרצון כנ"ל,

ולכן הם נתונים תחת הזמן והמקום. אבל התורה אינה רק בחינת התגלות המשכות הרצון, אלא בחינת התגלות הנהגות הרצון, כנזכר לעיל,

והרי היא ממשכת הנהגות הרצון העליון לתוך הרצון המתפשט בתוך המצות הרי מקור המשכה זו נקי בחי' רעוא דכל רעוין שאינה בגדר מקום וזמן כלל

והרי היא ממשיכה את הנהגות הרצון העליון אל תוך הרצון המתפשט במצוות; לכן מקור המשכה זו נקרא בחינת "רעוא דכל רעוין" — רצון כל הרצונות — שאינו בגדר מקום וזמן כלל,

(ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ וכל חפצים לא ישוו בה אפילו חפצי שמים כו') (ועמ"ש ע"פ אחרי ה' אלקיכם תלכו גבי ובקולו תשמעו ומ"ש בד"ה כי ביום הזה יכפר):

(ולכן אמרו חז"ל על הפסוק "וכל חפצים לא ישוו בה": אפילו חפצי שמים וכו'). (ועיין במה שכתוב על הפסוק "אחרי ה' אלקיכם תלכו", בעניין "ובקולו תשמעו", ובמה שכתוב בדיבור המתחיל "כי ביום הזה יכפר").

9 קיצור. ענין בראשית בשביל התורה, וענין רמ"ח אברי דמלכא עת לכל חפץ. וענין התורה שנק' אדם. וכל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה. וכל חפצים לא ישוו בה):

תקציר. ענינו של "בראשית" — בשביל התורה; ענינם של רמ"ח איברי המלך — "עת לכל חפץ"; וענין התורה שנקראת אדם. וכן: "כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה", ו"כל חפצים לא ישוו בה".

10 ג והנה תכלית ענין התורה והמצות בהמשכת גילוי רצונו למטה הוא שהכתוב אומר ויצונו ה' לעשות את כל החוקים האלה ליראה את ה' וכו' דהנה כתיב יראו את ה' קדושו.

3. תכלית ענינם של התורה והמצוות, בהמשכת גילוי רצונו למטה, היא כפי שנאמר בפסוק: "והוי' ציווה אותנו לעשות את כל החוקים האלה, ליראה את הוי' וכו'. שכן כתוב: "יראו את הוי' קדושו".

וצ"ל מהו קדושו דוקא הלא כתיב ייראו מה' כל הארץ. אך הענין כנודע מ"ש במ"א על פסוק ויש להבין: מדוע נאמר דוקא "קדושו"? והרי כתוב: "יראו מהוי' כל הארץ". אלא הענין הוא, כידוע ממה שנכתב במקום אחר על הפסוק

כי לא מחשבותי מחשבותיכם שלפניו ית' כל מה שלמעלה נקי בחי' יש לגבי שלמטה הימנו כמ"ש להנחיל אוהבי יש משא"כ ממטה למעלה כל מה

"כי לא מחשבותי מחשבותיכם": לפניו יתברך, כל מה שלמעלה נקרא בחינת "יש" ביחס למה שמתחתיו, כמו שנאמר: "להנחיל אוהבי יש". ואילו מלמטה למעלה, כל מה

שלמטה הוא מושג ונראה לעין כל בשר נקי יש לגבי שלמעלה הימנו שנקי אין. שאינו מושג ונראה. שנמצא למטה, והוא נתפס ונראה לעיני כל בשר, נקרא "יש" ביחס למה שלמעלה ממנו, הנקרא "אין", משום שאינו נתפס ואינו נראה.

11 וזהו עיקר המשכה של גילוי רצונו ית' למטה להיות ממטה למעלה שזה כמו מלמעלה למטה, וזהו עיקר ההמשכה של גילוי רצונו ית' לתברך למטה: שהמבט מלמעלה למעלה יהיה שווה למבט מלמעלה למטה.

וכמו שמלמעלה למטה הכל בטל לפניו ית' וכאין ואפס ממש כמ"ש לך ה' הגדולה וגו' וכשם שמלמעלה למטה הכול בטל לפניו ית' ותברך, ונחשב ממש לאין ואפס, כפי שנאמר: "לך, הוי, הגדולה" וגו', וקמיה כולא כלא חשיב ממש כך יהיה בבחי' גילוי ממטה למעלה וראו כל בשר יחדיו וגו' ובאו במעלות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה' וגו' ו"לפניו הכול נחשב ממש לאין" — כך יהיה גם בגילוי מלמעלה למעלה: "וכל בשר יראו יחדיו" וגו'; "ויבואו במעלות צורים ובמחילות עפר מפני פחד ה'" וגו',

להיות בטל אליו ית' ועדיין הוא ההפרש בין מ"ש יראו מהי כל הארץ שהיא יראה תתאה כמו שנדמה לנו שלמטה היש.

להיות בטל אליו ית' ועל דרך זה ההבדל בין הנאמר "יראו מהי כל הארץ", שהיא יראה תחתונה, כפי שנדמה לנו שלמטה יש ממשות,

אבל פי' יראו את ה' היינו שיהיה בחי' את הטפל לשם הוי' דהיינו ביטול ממש לבין פירוש "יראו את ה'": שתהיה בחינת "את" טפלה לשם הוי', כלומר ביטול ממש,

כמו שלמעלה היש ולמטה כלא חשיבא וזהו כי אין מחסור ליראיו שיהיה בבחי' אין וביטול ועדיין אין מחסור כו'.

כמו שבאמת העליון הוא ה"יש", ואילו התחתון נחשב לאין. וזהו "כי אין מחסור ליראיו": שיהיו בבחינת אין וביטול, ועל ידי כך לא יחסר להם דבר וגו'.

12 ובחיי יראה עילאה זו נמשך ע"י עסק התורה שע"ז אמרו אם אין חכמה אין יראה וכמ"ש לקמן בד"ה וידבר אלקים כו' אנכי הו"י.

ובחינה זו של יראה עילאה נמשכת על ידי העיסוק בתורה, ועל כך אמרו: "אם אין חכמה אין יראה", וכמו שכתוב להלן במאמר המתחיל "ידבר אלקים" וכו', "אנכי הו"י".

וזהו יראו את ה' קדושו שבחיי יראה זו נמשך ע"י אשר קדשנו במצותיו וזהו ויצונו כו' ליראה את ה' דוקא.

וזהו "יראו את ה' קדושו": בחינת יראה זו נמשכת מכוח "אשר קדשנו במצותיו". וזהו פירוש "ויצונו" וכו' — "ליראה את ה'" דווקא.

ובחיי יראה גדולה זו בבחי' גילוי רצון זה בגילוי רב ועצום היה בשעת מתן תורה ובחינה זו של יראה גדולה, עם גילוי הרצון הזה, הייתה בגילוי רב ועצום בשעת מתן תורה.

(עמ"ש לקמן סד"ה וידבר אלקים את כל הדברים בשם הרבות יתרו פכ"ט בענין אריה שאג מי לא יירא דקאי על מתן תורה) על הר סיני בקולות וברקים

(ראו מה שכתוב להלן בסוף המאמר המתחיל "ידבר אלקים את כל הדברים", בשם מדרש רבה, יתרו פרק כ"ט, בענין "אריה שאג מי לא יירא", שמתייחס למתן תורה), על הר סיני, בקולות וברקים,

ועל כל דבור פרח נשמתן עד שאמרו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] שפסקה זוהמתן אל תקרא חרות אלא חירות ממלאך המות ושיעבוד עד חטא העגל כו'.

ובכל דיבור ודיבור פרח נשמתם, עד שאמרו חז"ל שפסקה זוהמתם. "אל תקרי חרות אלא חירות" — חירות ממלאך המוות ומשעבוד, עד חטא העגל וכו'.

(ועי' [ועיין] מענין חרות על הלוחות פ"ה דעירובין דנ"ד סע"א [סוף עמוד א]. ובפ"ו דאבות רבות פ' משפטים ר"פ ל"ב. כי תשא פמ"א [פרק מ"א / פרשה מ"א] קנ"ו ב'. ס"פ מ"ז קס"א ג"ד. פקודי פנ"א קס"ג ד'. מצורע פ"ח קפ"ה ב'.

(ועינינו בענין "חרות על הלוחות", עירובין פרק ה', דף נ"ד ע"א בסופו; וכן באבות פרק ו'; במדבר רבה, פרשת משפטים, תחילת פרק ל"ב; כי תשא פרק מ"א, קנ"ו ב'; סוף פרק מ"ז, קס"א ג'-ד'; פקודי פרק נ"א, קס"ג ד'; מצורע פרק י"ח, קפ"ה ב';

נשא פִּי [פרק י' / פרשה י'] דר"מ ע"א. פִּיג רנ"ד א'. בקרבן יששכר. שלח לך פִּט"ז רס"ז ד'. זח"ב [זהר חלק ב'] יתרו פִּיד משפטים קי"ד א' תצוה קפ"ג א' בשלח מ"ה ב'. ח"א [חלק א'] בראשית דל"ז סע"ב [סוף עמוד ב'] חיי שרה קל"א ב' ויקרא ד"ו ע"ב).

נשא פרק י', דר"מ ע"א; פרק י"ג, רנ"ד א', בעניין קרבן יששכר; שלח לך פרק ט"ז, רס"ז ד'; זוהר חלק ב', יתרו פִּיד; משפטים קי"ד א'; תצוה קפ"ג א'; בשלח מ"ה ב'; זוהר חלק א', בראשית דל"ז סע"ב; חיי שרה קל"א ב'; ויקרא ד"ו ע"ב).

ועל כן הוצרך לעבודתנו מעט מעט כו' וכמ"ש מעט מעט אגרשנו וגו'. וזהו יתרון מעלת נתינת התורה לישראל בשעת מתן תורה.

ולכן נדרשה עבודתנו להיות מעט מעט וכו', וכמו שכתוב: "מעט מעט אגרשנו" וגו'. וזהו היתרון שבנתינת התורה לישראל בשעת מתן תורה.

הגם כי האבות ג"כ קיימו התורה הנה כתיב באברהם וישמור משמרתו שנק' משמרת מצותי שלא נתנה עדיין להאיר על הארץ בגילוי רב ועצום כבשעת מתן תורה

אף שגם האבות קיימו את התורה, הרי על אברהם נאמר: "וישמור משמרתו"; היא נקראה "משמרת" של מצוותי, שכן עדיין לא ניתנה להאיר על הארץ בגילוי גדול ועצום, כפי שהיה בשעת מתן תורה.

(וע' מענין עקב אשר שמע כו' בשמות רבה ר"פ א'. ויקרא סוף פ' ב' שה"ש [שיר השירים] רבה בפסוק חכו ממתקים בגמרא יומא כ"ח ב' נדרים ל"ב א' שלהי קדושין פ"ב [פרק ב'] א' ועמ"ש מזה בד"ה משה ידבר).

(ועיינו בעניין "עקב אשר שמע" וכו', בשמות רבה, תחילת פרק א'; ויקרא רבה, סוף פרק ב'; שיר השירים רבה על הפסוק "חכו ממתקים"; בגמרא, יומא 28b; נדרים 32a; סוף קידושין, 82a; וראו מה שנכתב על כך במאמר המתחיל "משה ידבר").

ובא הדבור לא תרצח וגו' שיומשך חיות גילוי רצונו ית' למטה אפילו בענינים אלו בשמירת לא תעשה זו.

והדיבור "לא תרצח" וכו' נאמר כדי שחיות גילוי רצונו יתברך תימשך למטה, אפילו בענינים אלה, באמצעות שמירת לאו זה.

וענין לא תרצח כי הנה כתיב שופך דם האדם באדם כי זה לעומת זה עשה אלהים אדם בליעל הוא היצה"ר [היצר הרע] נגד אדם דקדושה.

ועניין "לא תרצח": הרי נאמר "שופך דם האדם באדם", שכן "זה לעומת זה עשה אלקים": אדם בליעל, שהוא היצר הרע, עומד כנגד אדם דקדושה.

13 והנה ישראל עלו במחשבה ולכן הם גורמים ע"י חטאם במעשה דבור ומחשבה בחיי שפיכת דם וחיות אדם דקדושה באדם דקליפה.

והנה, ישראל עלו במחשבה [של ה']; לכן, בחטאם במעשה, בדיבור ובמחשבה, הם גורמים לבחינה של שפיכת הדם והחיות של האדם דקדושה אל האדם דקליפה.

וכן עד"ז בשאר עבירות לא תנאף שלא יגרמו שפע לבטלה לחיצונים. וכן לא תגנוב וגוי שהוא ע"י שמירת וזהירות מצביעות ופניות כו'.

וכן על דרך זו בשאר העבירות: "לא תנאף" — שלא יגרמו לשפע לרדת לבטלה אל החיצונים. וכן "לא תגנוב" וגוי, שהוא על ידי שמירה והזהירות מצביעות ומפניות וכו'.

14 והנה בשעת מתן תורה הדבור בעצמו גוזר אומר לא תרצח פ"י לשון עתיד שלא תהיה בחיי זו נראית לעולם.

והנה, בשעת מתן תורה הדיבור עצמו גזר ואמר: "לא תרצח" — כלומר, בלשון עתיד, שמדרגה זו לא תיראה לעולם.

כי העתיד והציווי שניהם משמשיין בלשון אחד אבל לאחר החטא שהוצרך לעבודתנו הוא ע"י דבורינו שאנו מדברים דברי תורה ממשיכין מעט מעט מרצונו העליון כמ"ש ואשים דברי בפ"ך ועי"ז יתמו חטאים מן הארץ.

הרי העתיד והציווי מתבטאים שניהם באותה צורה. אבל לאחר החטא, כשהעבודה הוטלה עלינו, היא נעשית באמצעות הדיבור שלנו: כשאנו מדברים דברי תורה, אנו ממשיכים מעט מעט מרצונו העליון, ככתוב: "ואשים דברי בפ"ך", ועל ידי כך "יתמו חטאים מן הארץ".

והנה התורה שבכתב היא עץ חיים למחזיקים בה ותורה שבעל פה נקרא בזהר אילן דטוב ורע שבו מפרידין הטוב מן הרע (וכמשנ"ת [וכמו שנתבאר] באריכות באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה בר"מ [ברעיא מהימנא] פ' נשא והמשכילים יזהירו).

והנה, התורה שבכתב היא "עץ חיים למחזיקים בה", ואילו התורה שבעל פה נקראת בזהר "אילן דטוב ורע", מפני שעל ידה מפרידים את הטוב מן הרע (כפי שנתבאר באריכות באגרת הקודש, באגרת המתחילה "ברעיא מהימנא פרשת נשא והמשכילים יזהירו").

כמו עד"מ בשעה שלומדין אלו טריפות בבהמה כו' ואלו כשרות כו'. נעשה בירור והבדלה בין הטמא לטהור ויתפרדו כל פועלי און כהמס דונג מפני אש וגו'

כמו, למשל, כשלומדים "אלו טריפות בבהמה" וכו', "ואלו כשרות" וכו': מתבררים ונבדלים הטמא והטהור, ו"יתפרדו כל פועלי און", "כהמס דונג מפני אש" וכו',

עד ימות המשיח שיעביר רוח הטומאה מן הארץ וכתוב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד ולמהוי אחד באחד וזהו מצות ראה יראה כל זכורך כדרך שבא לראות כך וכו'

וכך יהיה עד ימות המשיח, כאשר יעביר את רוח הטומאה מן הארץ. ונאמר: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד", "ולמהוי אחד באחד". וזהו עניינה של מצוות ראייה [במקדש]: "יראה כל זכורך" — "כדרך שבא לראות כך" וכו'.

(רפ"ק [ריש פרק קמא] דחגיגה). פ"י כשם שמלמעלה למטה קמיה כולא כלא חשיב כך הוא מלמטה למעלה כנ"ל.

(בראש פרק א' של חגיגה). פירוש הדבר: כשם שמלמעלה למטה "קמיה כולא כלא חשיב", כך גם מלמטה למעלה, כפי שנתבאר לעיל.

וזהו כי עין בעין יראו שיהיה ראיית העין שלמטה שוה ומכוון לראיית העין שלמעלה ועמ"ש סדי"ה וזהו "כי עין בעין יראו": ראיית העין שלמטה תהיה שווה ומכוונת לראיית העין שלמעלה. ועיין במה שכתוב בסוף המאמר המתחיל

כי תשמע בקול גבי לעשות הישר בעיני ה' אך עכשיו בזמן שאין בית המקדש קיים אומרים ואין אנו יכולים לראות ולהשתחוות כו'.

"כי תשמע בקול", בעניין "לעשות הישר בעיני ה'". אבל עכשיו, בזמן שבית המקדש אינו קיים, אנו אומרים: "ואין אנו יכולים לראות ולהשתחוות" וכו'.

15 והיינו מפני חטאינו כו'. כי עונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלהיכם פ"י שעון עושה הבדל והפרש בין

ראיית עין שלכם לבין ראיית עין אלהיכם שע"י קוב"ה [קודשא בריך הוא]

וזהו "מפני חטאינו" וכו'. "כי עונותיכם מבדילים ביניכם לבין אלקיכם", כלומר, העוון יוצר הבדל והפרדה בין ראיית עיניכם לבין ראיית עינו של אלקיכם. משום כך הקב"ה

סליק לעילא ונהר יחרב ויבש יחרב בבית ראשון ויבש בבית שני וכו' שאפילו בבחי' בית ראשון בחי' בראשית נמי מאמר הוא בחי' חכמה יחרב ויסתלק בחי' המשכת גילוי אלהות ית' ומכ"ש [ומכל שכן] שיבש בבית שני

מסתלק למעלה, ו"הנהר יחרב ויבש": "יחרב" בבית ראשון, ו"יבש" בבית שני וכו'. שכן אפילו בבחינת בית ראשון, בבחינת "בראשית נמי מאמר הוא", שהיא בחינת חכמה, הנהר "יחרב", ובחינת המשכת גילוי האלוקות ית' מסתלקת; ועל אחת כמה וכמה שהוא "יבש" בבית שני,

שהוא בחי' גילוי המדות שבלבבו (ועיין מענין זה בזהר בראשית ד"ו ע"ב ודכ"ו ע"א ובפ' שמות ד"ט ע"ב)

שהיא בחינת גילוי המדות שבלבו (ועינינו בענין זה בזהר, בראשית, דף ו ע"ב ודף כו ע"א, ובפרשת שמות, דף ט ע"ב).

והדבר תלוי בתשובה (עמ"ש ע"פ כי ההרים ימושו) שע"י התשובה ומעשים טובים יתגלה האור כי טוב והדבר תלוי בתשובה (ראו מה שכתוב על הפסוק "כי ההרים ימושו"), שכן על ידי התשובה ומעשים טובים יתגלה "האור כי טוב";

והיינו ע"י מרירות נפשו בהיותו ממארי דחושבנא כמו שהיה במצרים כמ"ש וימררו את חייהם בעבודה קשה וגו'. ואזי זכו ותעל שועתם אל ה':

וזה נעשה על ידי מרירות נפשו, כשהוא ממארי דחושבנא, כפי שהיה במצרים, כמו שכתוב: "וימררו את חייהם בעבודה קשה" וגו'. ואזי זכו, ו"ותעל שועתם אל ה'".

16 קיצור. שתכלית ענין התורה והמצוות ליראה את ה' יראו את ה' קדושו. והיינו הגילוי כמו שלמעלה היש ולמטה כאין ואפס ממש וכנ"ל בפ"י לך ה' הגדולה.

סיכום. תכלית עניינם של התורה והמצוות היא "ליראה את ה'": "יראו את ה' קדושו". כלומר, הגילוי כפי שהוא [באמת]: למעלה הוא ה"י", ולמטה הוא כאין וכאפס ממש, כפי שהוסבר לעיל בפירוש "לך ה' הגדולה".

וגילוי זה היה בשעת מ"ת [מתן תורה]. וזהו היתרון על קיים אברהם כו'. לא תרצח לא תנאף.

גילוי זה היה בשעת מתן תורה, וזהו היתרון על פני קיום התורה בידי אברהם וכו'. "לא תרצח; לא תנאף":

ל' [לשון] ציווי ולי' [ולשון] הבטחה. ועכשיו הבירור ע"י דבור התורה וזהו כדרך שבא לראות. ואין אנו יכולים כו' וענין תשובה:

לשון ציווי ולשון הבטחה. וכעת הבירור נעשה באמצעות דיבור דברי תורה. וזהו "כדרך שבא לראות". ו"אין אנו יכולים" וכו', וענין התשובה.

17 ד והנה בחי' ראייה זו וביטול זה הוא נקרא לשמוע בקול דברו בחי' שום תשים עליך מלך וגוי לשמוע בקולו ולדבקה בו וליבטל אליו יתי

4. בחינה זו של ראייה וביטול נקראת "לשמוע בקול דברו", והיא בחינת "שום תשים עליך מלך" וגוי: "לשמוע בקולו ולדבקה בו" ולהיות בטלים אליו יתברך.

(וזהו פ"י לשמוע בקול דברו. דברו ממש ע"ד מ"ש לע"ל [לעתיד לבוא] וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר היינו ולא יכנף עוד מוריך שלא יהיה עוד לבושים המסתירים על הדבור עליון להיות נראה העולם ליש ודבר נפרד

(וזהו פירוש "לשמוע בקול דברו": לדברו ממש, על דרך מה שכתוב על זמן הגאולה: "וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר", כלומר, "ולא יכנף עוד מוריך" — לא יהיו עוד לבושים המסתירים את הדיבור העליון, וגורמים לעולם להיראות כ"ש" וכדבר נפרד,

כי אם יראו הכל איך שדבר ה' הוא המהווה ומחיה וכולא קמיה כאין ואפס ממש וכמ"ש בס"ב [בספר של בינונים] פ"כ וכ"א ועמ"ש מזה סד"ה והניף ידו על הנהר. וזהו פ"י לשמוע בקול דברו דגבי מתן תורה.

אלא הכול יראו כיצד דבר ה' הוא המהווה ומחיה, ושהכול לפניו כאין וכאפס ממש, כמו שכתוב בספר של בינונים, פרקים כ' וכ"א; וראו גם מה שכתוב על כך בסוף המאמר המתחיל "והניף ידו על הנהר". וזהו פירוש "לשמוע בקול דברו" בהקשר של מתן תורה.

ופ"י בקול דברו יובן ע"ד מ"ש בד"ה כי תשמע בקול ומשם יובן איך שגם עכשיו שייך בחי' זו ע"י עסק התורה וכמ"ש בענין אם אין חכמה אין יראה כו' כנ"ל).

ופירוש "בקול דברו" יובן על דרך מה שכתוב במאמר המתחיל "כי תשמע בקול"; ומשם יובן כיצד גם עכשיו שייכת בחינה זו באמצעות העיסוק בתורה, כמו שכתוב בענין "אם אין חכמה אין יראה" וכו', כנזכר לעיל).

אך צריך להקדים לזה להיות בחיי עושי דברו כי הנה מלכותך מלכות כל עולמים כתיב שכל העולמות עליונים ותחתונים קיומם והתהוותם מאין ליש הוא מבחי' מלכותו ית'.

אך תחילה צריך להיות בבחינת "עושי דברו". הרי כתוב: "מלכותך מלכות כל עולמים" — קיומם והתהוותם של כל העולמות, העליונים והתחתונים, מאין ליש, הם מבחינת מלכותו יתברך.

ולכאורה א"כ איך יתכן להיות מלך שמו נקרא עליהם. אבל הענין שע"י תורה ומצות ממשיכין בחינת רצון העליון להיות מלך שמו נקרא וזהו קדשנו במצותיו.

ולכאורה, אם כן, כיצד ייתכן שיהיה "מלך שמו נקרא עליהם"? אלא העניין הוא שעל ידי התורה והמצוות ממשיכים את בחינת הרצון העליון, כדי שיהיה "מלך שמו נקרא". וזהו [פירוש] "קדשנו במצותיו".

וזהו ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם פ"י שיברך וימשיך בחי' אתה בחי' חסד להיות מלך העולם ע"י שהי' אלהינו ואנחנו בטלים אליו וקדשנו במצותיו

וזהו [פירוש] "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם": לברך ולהמשיך את בחינת "אתה", בחינת חסד, כדי שתהיה "מלך העולם", על ידי שהי' הוא אלקינו, ושאנו בטלים אליו, ו"קדשנו במצותיו".

(ועמ"ש מזה ג"כ בד"ה תקעו בחודש שופר וסד"ה ביום השמיני שלח. וזהו ענין עושי דברו וזהו אל תקרי בניך אלא בוניך שבונים מדת מלכותו ית' ע"י שממשיכים רצון העליון ב"ה להיות גילוי מלכותו ית'),

(וראו גם מה שכתוב על כך במאמר המתחיל "תקעו בחודש שופר" ובסוף המאמר המתחיל "ביום השמיני שלח". וזהו ענין "עושי דברו", וזהו [פירוש] "אל תקרי בניך אלא בוניך": הם בונים את מידת מלכותו יתברך על ידי שהם ממשיכים את הרצון העליון, ברוך הוא, כדי שתתגלה מלכותו יתברך.)

והנה הכח הזה שניתן לבנ"י [לבני ישראל] עם קרובו להיות הגורם להמשיך רצונו ית' הוא ע"י שגילה רז זה לבני שכל אחד מישראל יש לו בהסתר ובהעלם האהבה המסותרת לה'

והנה, הכוח הזה שניתן לבני ישראל, "העם הקרוב אליו", להיות הגורם להמשכת רצונו יתברך, הוא בכך שגילה "סוד זה לבנ"י": שלכל אחד מישראל יש, בהסתר ובהעלם, אהבה מסותרת לה';

וצריך להוציאה מהעלם אל הגילוי ביגיעת נפש וביגיעת בשר כמו שהיה במצרים וימררו את חייהם בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'

וצריך להוציאה מן ההעלם אל הגילוי, ביגיעת הנפש וביגיעת הבשר, כפי שהיה במצרים: "וימררו את חייהם בעבודה קשה, בחומר ובלבנים" וגו'.

ואמרו בזהר בחומר דא קל וחומר ובלבנים דא ליבון הלכתא שע"י עסק התורה בעיון ובעומק.

ואמרו בזהר: "בחומר" — זה קל וחומר; "ובלבנים" — זה ליבון הלכתא, שנעשה על ידי העיסוק בתורה בעיון ובעומק.

18 ועד"ז נתקן לנו התפלה למסור נפשו באחד והעיקר למסור הרצון להיות ביטול הרצון מפני רצונו ית' בסור מרע ועשה טוב וקדש עצמך במותר לך וכן בעסק התורה יותר מרגילותו

ובדומה לכך נתקנה לנו התפילה: למסור את הנפש באמירת "אחד"; ובעיקר, למסור את הרצון, כלומר לבטל את הרצון מפני רצונו יתברך — בסור מרע ובעשה טוב, ב"קדש עצמך במותר לך", וכן בעיסוק בתורה מעבר להרגלו;

כי העסק התורה אשר לפי הרגילות הוא דרך הטבע והוא כמצות אנשים מלומדה וע"ז אי אפשר לעורר המשכת הרצון העליון שהוא נקרא טמירא דכל טמירין (עי' [ע"י] בזה"ב [בזהר חלק ב'] ס"פ יתרו דף פ"ט ע"א)

שהרי עיסוק בתורה מתוך הרגל הוא דרך הטבע, והוא כ"מצוות אנשים מלומדה", ובאמצעותו אי אפשר לעורר את המשכת הרצון העליון, הנקרא "טמירא דכל טמירין" (ראה זוהר ח"ב, סוף פרשת יתרו, דף פ"ט ע"א),

אלא ע"י התעוררות מקרב איש ולב עמוק למעלה מהטבע שע"ז יצא מנרתיקו מהעלם אל הגילוי אלא רק על ידי התעוררות "מקרב איש ולב עמוק", למעלה מן הטבע; התעוררות זו מוציאה אותו מנרתיקו, מן ההעלם אל הגילוי.

ולכן עתה בזמן שאין בהמ"ק [בית המקדש] חובה עלינו מצות התפלה שבשעת התפלה כל בעל נפש יתלהב בנפשו לעורר לבבו לה' שע"ז יוכל אח"כ להמשיך הרצון העליון ע"י עסק התורה

ולכן, בזמן הזה, כשאין בית המקדש קיים, מצוות התפילה מוטלת עלינו: בשעת התפילה כל בעל נפש יתלהט בנפשו ויעורר את לבו לה', וכך יוכל לאחר מכן להמשיך את הרצון העליון באמצעות העיסוק בתורה;

אלא א"כ מי שתורתו אומנתו דנשמתי [דנשמתי] אחידא ב"י [ביה] להיטא ב"י [ביה] כמ"ש במ"א שהוא פטור מתפלה מפני שא"צ [שאינ צריך / שאינו צריך] הכנה לעורר לבבו כו' כמ"ש במ"א.

אלא אם כן מדובר במי שתורתו אומנתו, שנשמתו אחוזה בו ולוהטת בו, ככתוב במקום אחר; הוא פטור מתפילה, משום שאינו זקוק להכנה כדי לעורר את לבו וכו', ככתוב במקום אחר.

וזהו בחי' תשובה ובמקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד דמשכין בחילא יתיר מהעלם אל הגילוי.

וזהו בחינת תשובה; "במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד", משום שהם מושכים בעוצמה יתרה מן ההעלם אל הגילוי.

וזהו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעוה"ז מכל חיי עולם הבא לפי שבחי' עוה"ב [עולם הבא] הוא מה שנהנין מזיו השכינה

וזהו [פירוש] "יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא", משום שבחינת העולם הבא היא ההנאה מזיו השכינה,

דהיינו בבחי' מה שהוא בחי' גילוי ההתפשטות משא"כ ע"י הבעל תשובה נמשך ממקורא דכולא טמירא דכל טמירין כנ"ל

כלומר, מבחינת גילוי ההתפשטות; ואילו באמצעות בעל התשובה נמשכת ההשפעה ממקור הכול, "הנסתר מכל הנסתרים", כפי שהוזכר לעיל;

והיינו ע"י דאתכפיא הסט"א [הסטרא אחרא] ואתהפכת חשוכא לנהורא ומרירו למיתקא כי הנה החשך יכסה ארץ שלא יאיר בגילוי רב למטה כמו למעלה כנ"ל.

וזה נעשה על ידי הכנעת הסטרא אחרא והפיכת החושך לאור והמר למתוק. שהרי "החושך יכסה ארץ", ולכן למטה אין האור מאיר בגילוי רב כפי שהוא מאיר למעלה, כפי שהוזכר לעיל.

אלא לפי סדר ההשתלשלות והתלבשות בכיסוים רבים וא"כ גילוי למטה לפי ערך המקבלים. משא"כ כד אתכפיא סט"א [סטרא אחרא] וכו' אזי למעלה ולמטה שוין.

אלא שהאור יורד לפי סדר ההשתלשלות ומתלבש בכיסוים רבים, ולכן גילוי למטה הוא לפי מידת יכולתם של המקבלים. ואילו כאשר הסטרא אחרא נכפית וכו', אזי למעלה ולמטה שווים.

כמ"ש כי עין בעין יראו וגו' וכתב ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד למהוי אחד באחד כנ"ל וזהו בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע שבחי' נעשה

כמו שכתוב: "כי עין בעין יראו וגו', וכן כתוב: "ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד" — "להיות אחד באחד", כפי שהוזכר לעיל. וזהו [פירוש] "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע": בחינת "נעשה",

שהוא ענין המשכת רצונו ית' להיות מלך העולם ע"י מעשה המצות אשר קדשנו במצותיו הוא תחלה לבחי' נשמע שהוא בחי' ביטול במציאות אליו ית' שבחי' נשמע נמשך מבחי' נעשה כנ"ל

שהיא ענין המשכת רצונו ית' להיות "מלך העולם" באמצעות עשיית המצוות — "אשר קידשנו במצוותיו" — קודמת לבחינת "נשמע", שהיא ביטול במציאות אליו ית'; שכן בחינת "נשמע" נמשכת מבחינת "נעשה", כפי שהוזכר לעיל.

(ועיין במדרש פ' ויקרא רבה ר"פ א' וס"פ ה' מענין גבורי כח עושי דברו. ועיין בזח"ג [בזהר חלק ג] פ' בלק דקצ"א ע"א מענין זה ובפ' לך ד"צ ע"א) והיינו ע"י שגילה רז זה לבני כו'

(ועיין במדרש ויקרא רבה, בתחילת פרשה א' ובסוף פרשה ה', בענין "גיבורי כוח עושי דברו"; ועיין בזהר חלק ג', פרשת בלק, דף קצ"א ע"א, בענין זה, ובפרשת לך לך, דף צ' ע"א.) וזהו על ידי שגילה "רז זה לבני" וכו',

שהוא ע"י יגיעת נפש ויגיעת בשר להוציא מהעלם אל הגילוי כנ"ל ובאתערותא דלתתא אתעדלי"ע [אתערותא דלעילא] לעורר המשכת רצון העליון בחינת טמירא דכל טמירין כנ"ל ועיין בפ' בהר דק"ח ע"ב ברחימו דלבייהו לאתקרבא לקוב"ה [לקודשא בריך הוא] אקדימו עשיה לשמיעה.

וזה נעשה באמצעות יגיעת הנפש ויגיעת הבשר, כדי להוציא מן ההעלם אל הגילוי, כנזכר לעיל; ו"באתערותא דלתתא [באה] אתערותא דלעילא", לעורר את המשכת הרצון העליון, בחינת "טמירא דכל טמירין", כנזכר לעיל. ועיין בפרשת בהר, 108b: "מתוך אהבת לבם להתקרב להקדוש ברוך הוא, הקדימו עשייה לשמיעה".

20 וכמ"ש במ"א. ועיין בד"ה יביאו לכוש מלכות. ועיין מ"ש מענין בשעה שהקדימו ישראל נעשה בד"ה צאינה וראינה.

כפי שנכתב במקום אחר. ראו גם את המאמר הפותח במילים "יביאו לכוש מלכות". ראו גם את מה שנכתב בענין "בשעה שהקדימו ישראל נעשה", במאמר הפותח במילים "צאו וראו".

לא זו מחבבה ואפשר לומר פ"י שהקדימו נעשה היינו שבחינת ביטול דנעשה להיות בטל לבעל הרצון. [על] "לא זו מחבבה". אפשר לומר שמשמעות הקדמת "נעשה" היא שבחינת הביטול שב"נעשה" היא להתבטל לבעל הרצון,

הוא עולה לבחי' מחשבה קדומה הנקרא בקדמין ברא שהוא למעלה מבחי' חכמה והוא מקור התורה והמצות כמבואר למעלה. ועמ"ש בד"ה ביום השמיני שלח בענין פ"י וקדם צרתני:

עולה לבחינת המחשבה הקדומה, הנקראת "בקדמין ברא" — בראשונה ברא, שהיא למעלה מבחינת חכמה; והיא מקור התורה והמצוות, כפי שהתבאר לעיל. ראו גם את מה שנכתב במאמר הפותח במילים "ביום השמיני שלח", בענין פירוש "וקדם צרתני".

21 קיצור. (ובחי ביטול זה נקי לשמוע בקול דברו וצריך להקדים להיות עושי דברו להמשיך הרצון

בהדבור עליון והיינו ע"י גילוי אהבה המסותרת בחי' ביטול רצון שע"י מעורר גילוי רצון העליון

סיכום. (בחינה זו של ביטול נקראת "לשמוע בקול דברו", ויש להקדים לה את "עושי דברו": להמשיך את הרצון אל הדיבור העליון. הדבר נעשה באמצעות גילוי האהבה המסותרת, בחינת ביטול הרצון, שבאמצעותו מעוררים את גילוי הרצון העליון.

ולכן יפה שעה אחת בתשובה ומע"ט [ומעשים טובים] בעוה"ז כו' שע"י ממשיך מלמעלה מסדר ההשתלשלות להיות הגילוי למטה כמו למעלה, וזהו ענין שהקדימו נעשה לנשמע. שבחי' נשמע נמשך מבחי' נעשה שעולה לבחי' רצון העליון בחי' בקדמין ברא):

לכן יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה" וכו', שכן באמצעותם ממשיכים מלמעלה מסדר ההשתלשלות, כדי שהגילוי למטה יהיה כמו למעלה. וזהו ענין הקדמת "נעשה" ל"נשמע": בחינת "נשמע" נמשכת מבחינת "נעשה", העולה לבחינת הרצון העליון, לבחינת "בקדמין ברא".

22 ה וביאור הענין ע"פ מ"ש ברבות ר"פ ויקרא או שמא משוי שקשה לס"ר נוח לאחד כו'

5. וביאור הענין, על פי מה שכתוב במדרש רבה בתחילת פרשת ויקרא: "או שמא משא שקשה לשש מאות אלף, קל לאחד?" וכו';

אם יוספים אנחנו לשמוע כו' ומשה שומע כו' וע"ש שעד"ז פי' גבורי כח כו' לשמוע כו' ע"ש.

"אם יוספים אנחנו לשמוע" וכו'; "ומשה שומע" וכו'. ועיינו שם, שמפרש בדרך זו גם את "גיבורי כוח" וכו', "לשמוע" וכו'. עיינו שם.

23 והענין דמבואר במ"א פי' מטות ע"פ לאמר זה הדבר כו' ענין משה נתנבא בזה כו' גילוי קדש העליון

משא"כ בחי' כה כדמותנו כו' ע"ש.

והענין הוא כפי שמבואר במקום אחר, בפרשת מטות, על הפסוק "לאמור: זה הדבר" וכו': ענינו של "משה נתנבא בזה" וכו' — גילוי הקדושה העליונה, בניגוד לבחינת "כה", "כדמותנו" וכו'. עיינו שם.

וזה היה הגילוי במתן תורה וזה הי' [היה] קשה לס"ר נשמות לקבל כי גילוי אור א"ס עד"ז מאיר רק בחכמה עילאה שמשם בחי' משה

וזה היה הגילוי במתן תורה, והיה קשה לשש מאות אלף הנשמות לקבלו; שכן גילוי אור אין סוף באופן זה מאיר רק בחכמה העליונה, שממנה נמשכת בחינת משה,

כי חכמה כח מה והוא מ"ש במשה ונחנו מ"ה [מה]. משא"כ בס"ר נשמות ששרשן מו"ק [מוי קצוות] שהן המדות שלמטה מבחי" חכמה.

כי חכמה היא כוח"מה, וזהו שנאמר על משה: "ונחנו מה". לעומת זאת, שש מאות אלף הנשמות, שורשן משש הקצוות, שהן המדות שמתחת לבחינת חכמה.

24 ולכן פרחה נשמתן כמ"ש נפשי יצאה בדברו וכמ"ש ברבות בשה"ש [בשיר השירים] ע"פ חכו ממתקים. כי גילוי בחי" זו זהו

לכן נשמתם פרחה, כמו שכתוב: "נפשי יצאה בדברו", וכמו שכתוב במדרש רבה על שיר השירים, על הפסוק "חכו ממתקים". שכן גילוי בחינה זו הוא

כמו שלמעלה היש ולמטה בחי" אין ואפס ממש ועיין מזה בסש"ב [בספר של בינונים] ר"פ ל"ד וס"פ ל"ו. כמו שבאמת, למעלה הוא ה"ש", ואילו למטה הוא בחינת אין ואפס ממש. ועיינו על כך בספר של בינונים, בתחילת פרק ל"ד ובסוף פרק ל"ו,

שעיקר גילוי זה הוא בחכמה עילאה כמש"ש [כמה שכתוב שם] פל"ה בהג"ה [בהגהה]. וזהו הנקרא לשמוע בקול דברו, שרק משה יוכל לשמוע.

שעיקר גילוי זה הוא בחכמה עילאה, כפי שנכתב שם בפרק ל"ה, בהגהה. וזה נקרא "לשמוע בקול דברו", שרק משה היה יכול לשמוע.

ועמ"ש בד"ה בפ"י כי תשמע בקול מפתחות הפנימי [הפנימיות / הפנימית] כו' ובסידור בד"ה אדני שפתי תפתח בפ"י בקול דברי אלקים חיים וע"פ קול דודי הנה זה בא מדלג כו'.

ועיינו במה שנכתב במאמר על פירוש "כי תשמע בקול", בעניין "מפתחות הפנימיים" וכו'; וכן בסידור, במאמר הפותח "אדני שפתי תפתח", בפירוש "בקול דברי אלקים חיים", ועל הפסוק "קול דודי, הנה זה בא, מדלג" וכו'.

והיינו ע"י שה"י [שהיה] בחי" גבורי כח. וע' בגמרא שבת פ"י [פרק י' / פרשה י'] (דצ"ב א') ופ"ד דנדרים (דל"ח ע"א)

וזה היה מפני שהיה בו עניין "גיבורי כוח". ועיינו בגמרא שבת, פרק י' (דף צ"ב ע"א), ובפרק ד' של נדרים (דף ל"ח ע"א),

לפי שהיה בעל קומה עשר אמות דהיינו שמאיר בו עשר ספירות עליונות דאצילות שראשיתן היא חכמה עילאה.

מפני שהיה בעל קומה של עשר אמות; כלומר, שהאירו בו עשר הספירות העליונות של אצילות, שראשיתן בחכמה עילאה.

והיינו כי כח זהו בחי' חכמה כח מ"ה [מה] ומשם נמשך כח הביטול למס"נ [למסירות נפש]. (ועמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' פנחס דף ר"כ בפ"י העונה אישר"מ [אמן יהא שמיה רבא מברך] בכל כחו).

וזהו מפני שכוח הוא בחינת חכמה, כוח מ"ה, ומשם נמשך כוח הביטול למסירות נפש. (ועיינו במה שכתב הרמ"ז בפרשת פינחס, דף ר"כ, בפירוש "העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כחו").

והנה ע"י משה יוכלו נש"י [נשמות ישראל] לקבל לשמוע בקול דברו, וזהו ג"כ ע"י גבורי כח. והנה כח ב"פ [ב' פעמים] יד זהו ענין שאו ידיכם קדש שמבואר בד"ה צאינה וראינה.

והנה, באמצעות משה יכולות נשמות ישראל לקבל ולשמוע בקול דברו; וגם הדבר תלוי ב"גיבורי כוח". והנה, כוח בגימטריה הוא פעמיים יד; זהו ענין "שאו ידיכם קודש", המבואר במאמר הפותח "צאינה וראינה".

ועי"ז הם עושי דברו עושי לשון תיקון והיינו מ"ש ועתה יגדל נא כח אד' כמ"ש במ"א ובאמצעות זאת הם "עושי דברו" — המילה "עושי" מבטאת תיקון. וזהו שכתוב: "ועתה יגדל נא כח אד'", כפי שנכתב במקום אחר;

דהיינו שממשיכים גילוי אור א"ס סוכ"ע בהדבור עליון וזהו ענין העונה יהא שמיה רבא מברך כלומר, הם ממשיכים את גילוי אור אין סוף, סובב כל עלמין, אל תוך הדיבור העליון. וזהו ענין "העונה יהא שמיה רבא מברך",

והיינו ע"י בכל כחו גבורי כח כנ"ל וזהו ג"כ ענין שיעקב נתן לדוד כ"ח שנה משלו בחי' המשכת הכח בשם אד' כו'.

וזה נעשה באמצעות "בכל כחו" ו"גבורי כח", כנזכר לעיל. וזהו גם ענין מה שיעקב נתן לדוד עשרים ושמונה שנים משלו: בחינת המשכת הכוח בשם אד' וכו'.

25 ונקרא בחי' זו מלאכיו גבורי כח. ע"ד שנתבאר בד"ה ונקדשתי בתוך בניי [בני ישראל] בפ"י שרפים עומדים ממעל לו כו'.

ובחינה זו נקראת "מלאכיו גיבורי כוח", בדומה למה שהתבאר במאמר "ונקדשתי בתוך בני ישראל", בפירוש "שרפים עומדים ממעל לו" וכו'.

וע"כ נקראו מלאכיו גבורי כח גם ע"ד והחיות נושאות את הכסא ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם והם נושאים ומרוממים בחי' זו לאור א"ס

ולכן הם נקראים "מלאכיו גיבורי כוח" גם על דרך "והחיות נושאות את הכיסא" ו"על דמות הכיסא דמות כמראה אדם"; הם נושאים ומרוממים בחינה זו אל אור אין סוף עצמו.

עצמו והכח בהם ע"י ששרשם מעולם התהו כמ"ש כ"ז [כל זה] בד"ה זכור ושמור בדבור אחד בת"א [בתורה אור] פ' יתרו ובפע"ח [ובפרי עץ חיים] שער השבת גבי כתר יתנו לך כו'

והכוח שבהם הוא מפני ששרשם מעולם התהו, כפי שהתבאר כל זה במאמר "זכור ושמור בדיבור אחד", בתורה אור, פרשת יתרו, ובפרי עץ חיים, שער השבת, בעניין "כתר יתנו לך" וכו'.

מלאכים פ"י שחוי"ב [שחכמה ובינה] נקי' מלאכים כו' ע"ש ועי' במא"א [במאורי אור] אות מ' סס"א וכפשוטו גבורי כח כדפרש"י [כדפירש רש"י / כדפירוש רש"י] ספ"ק [סוף פרק קמא] דקדושין (ד"מ ע"א) שלבש כח לכופ יצרו ע"ש.

"מלאכים" — כלומר, שחכמה ובינה נקראות מלאכים וכו', עיין שם; וראה גם במאורי אור, אות מ', סעיף ס"א. ובפירוש הפשוט, "גיבורי כוח" הוא כפי שפירש רש"י בסוף הפרק הראשון של קידושין (דף מ' ע"א), שלבש כוח כדי לכבוש את יצרו; עיין שם.

וזהו כמארו"ל (רפ"ד דאבות) איזהו גבור הכובש את יצרו. שנאמר טוב ארך אפים מגבור ומושל ברוחו מלוכד עיר (במשלי סס"י [סוף סימן ט"ז]) והמכוון י"ל [יש לומר] שע"י שכובש את היצה"ר [היצר הרע]

וזהו כדברי חז"ל (בתחילת פרק ד' באבות): "איזהו גיבור? הכובש את יצרו", שנאמר: "טוב ארך אפיים מגיבור ומושל ברוחו מלוכד עיר" (בסוף פרק ט"ז במשלי). וניתן לומר שהכוונה היא שעל ידי שהוא כובש את היצר הרע,

שהוא מבחי' סיגי הגבורות וממתיקו שיהי' [שיהיה] בטל ליצי"ט [ליצר טוב] שהוא מבחי' אהבה וחסד ע"י ממשיך המתקת הגבורות מבחי' ארך אפים ורב חסד כו'

שהוא מבחינת סיגי הגבורות וממתיק אותו, עד שיהיה בטל ליצר הטוב, שהוא מבחינת אהבה וחסד; באמצעות כך הוא ממשיך את המתקת הגבורות מבחינת "ארך אפיים ורב חסד" וכו'.

ועי"ז הוא עושי דברו שמתקן ובונה הדבור עליון שנק' עיר אלקינו שהוא מבחי" שם אלקי' ושם אד' ועל ידי כך הוא נעשה מ"עושי דברו", שכן הוא מתקן ובונה את הדיבור העליון, שנקרא "עיר אלקינו", והוא מבחינת שם אלקים ושם אדני";

והוא ממשיך בו הגדלת כח שם אד' כענין ועתה יגדל נא כח אד' כו' והיינו ע"י ה' ארך אפים כו'. והוא ממשיך בו הגדלה של כוח שם אדני", כענין "ועתה יגדל נא כוח אדני" וכו'. והיינו באמצעות "ה' ארך אפיים" וכו'.

26 ועמ"ש לקמן בביאור ע"פ נשא את ראש בני גרשון כפי מקדש אדני כוננו ידיך כו' וזהו משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] שלעתיד עתיד הקב"ה לקרוא לירושלים שם חדש.

ועיינו במה שנכתב להלן בביאור על הפסוק "שאו את ראש בני גרשון", בביאור "מקדש ה' כוננו ידיך" וכו'. וזהו שאמרו חז"ל, שלעתיד לבוא עתיד הקב"ה לקרוא לירושלים בשם חדש.

היינו מ"ש ושם העיר מיום הוי' שמה (סוף יחזקאל) כמבואר ברבות תולדות (פס"ה) ובמדרש איכה (דס"ח ע"ב ס"פ) על אלה אני בוכיה טבא למדינתא דשמה כשם מלכה כו'

זהו מה שנאמר: "ושם העיר מיום הוי' שמה" (כסוף יחזקאל), כפי שמבואר במדרש רבה, תולדות (פרק ס"ה), ובמדרש איכה (דף ס"ח ע"ב, סוף הפרק), על הפסוק "על אלה אני בוכיה": "טבא למדינתא דשמה כשם מלכה" וכו',

דכתיב ושם העיר מיום הוי' שמה (עיין שם) והיינו כי ירושלים הוא יראה שלם ועכשיו נקראת עיר אלקינו והאלקים עשה שייראו מלפניו.

כמו שנאמר: "ושם העיר מיום הוי' שמה" (עיינו שם). והיינו, ירושלים היא יראה שלם, וכעת היא נקראת "עיר אלקינו", ו"האלקים עשה שייראו מלפניו".

אכן לע"ל [לעתיד לבוא] יהיו בבחי' יראו את הוי' בבחי' ביטול ממש ע"י ונגלה כבוד הוי' כו' כמבואר למעלה.

אבל לעתיד לבוא יהיו בבחינת "יראו את הוי'", בבחינת ביטול ממש, על ידי "ונגלה כבוד הוי'" וכו', כפי שהתבאר לעיל.

וזהו ע"י העבודה עכשיו בבחי' גבורי כח שהם הם עושי דברו כו'. ועי"ז יוכלו לשמוע בקול דברו ממש. מה שעכשיו נאמר זה רק במשה כו'.

וזה יהיה באמצעות העבודה עכשיו בבחינת "גבורי כח", שהם "עושי דברו" וכו'. ועל ידי כך יוכלו לשמוע ממש "בקול דברו", דבר שכעת נאמר רק על משה וכו',

כנ"ל. וכמ"ש במדרש תהלים (סס"י [סוף סימן י"ד]) שלע"ל [שלעתיד לבוא] יתקיים מה שאמר משה ומי יתן כל עם ה' נביאים ומ"מ גם עתה בחי' זו בעבודה

כאמור לעיל. וכמו שכתוב במדרש תהלים (סוף פרק י"ד), שלעתיד לבוא יתקיים מה שאמר משה: "ומי יתן כל עם ה' נביאים". ואף על פי כן, גם עכשיו יש בחינה זו בעבודה,

היינו ע"י עסק התורה שע"יז הוא בחי' קול דברו ממש כמ"ש ואשים דברי בפיך וכתוב תען לשוני אמרתך כו'

כלומר, באמצעות העיסוק בתורה, שעל ידו ישנה בחינת "קול דברו" ממש, כמו שנאמר: "ואשים דברי בפיך", וכן נאמר: "תען לשוני אמרתך" וכו'.

ועמ"ש בביאור ע"פ וידעת היום בסופו ע"פ מאמר הספרי שמתוך כך אתה מכיר כו' אך צריך להקדים לזה להיות גבורי כח עושי דברו כו':

ועיינו במה שנכתב בביאור על הפסוק "וידעת היום" בסופו, על מאמר הספרי: "שמתוך כך אתה מכיר" וכו'. אך תחילה צריך להיות "גבורי כח עושי דברו" וכו'.

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/14

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק